

A keresztény gyermekirodalom és a humor (előadásvázlat)

Alapkérdések:

- Mi a gyermekirodalom?
- Milyen a 'keresztény gyermekirodalom'?

A „keresztény könyv” nem ekvivalens a „keresztény irodalommal”. Akkor sem, ha nem ismeretterjesztő vagy lelkiismereti szövegről van szó.

A „keresztény könyvek” többsége alighanem teológiai jellegű írás. A szépirodalom kategóriájába sorolható keresztény könyvek száma – különösen a magyar szerzők tollából születetteké – nem túl nagy. Nyilván sok oka van ennek, de kevés író (még kevesebb *jó* író...) érzett késztetést arra, hogy hitéről egy szépirodalmi műben tegyen bizonyosságot. Talán a legfőbb ok az, amely azt is magyarázza, a szándékolatlan tanító, nevelő szándékkal írott regények, versek (akart, akarjon az tanítani a kereszténységről, a jó viselkedésről vagy épp a szocializmus/kommunizmus vagy épp a fasisztikus dicsőséges jelenéről/jövőjéről) irodalmi szempontból halva született ötletnek számítanak. Ahogy Esterházy Péter fogalmazott: „...nem jó példát mutatni van az irodalom. [...] Nem arra van, hogy tanítson, neveljen, szórakoztasson. Nem »alkalmazott tudomány«. A szépség vad és szelídíthetetlen.”

Drescher Pál már 1934-ben így írt erről: „a mai gyermek megmosolyogná azt az olvasmányt, melyből az irányzatosság ennyire kirí. Miként a mai gyermek előtt ellenszenvesek ezek a jámbor tanulságokkal telítődött, elbeszélő köntösbe öltöztetett párbeszédű erkölcs-értekezések s ezek az egy kaptafára húzott érdektelen, élettelen alakok...”

Az idők során tehát kiderült, a propagandairadalom, szóljon az bármilyen eszme, nézet mellett, agitációnak jó lehet, irodalomnak nem. Bár a jóra nevelés szándéka – s ezzel együtt a jóra tanítani akaró „írók” száma – aligha csökkent az elmúlt évtizedekben, a didaktikai célzatú írások továbbra sem tekinthetők a szépirodalom részének. Ennek a vakbuzgó, jó szándékú igyekezetnek egyébként részben történelmi hagyományai is vannak Európában. Ha csak a magyar gyerekek számára készült könyvek történetét megnézzük, az első 300 év „termése” túlnyomórészt tankönyvekből és tanító szándékú írásokból áll.

Megint Dreschert idézve:

„Nem végzetes túlzás-e az, hogy 11-12 éves gyermekeink könyvébe ótestamentumi történetek közé archeológiát csempészünk s a bibliai csodákat természettudományos magyarázatokkal »tarkítjuk«, tesszük »érthetőbbé«? [...]

Nem sodródik-e szükségképp Istentől s a világ édes csodálatától el s sze-gény kis orosz pajtása sorsára, kinek a beléje-vert egyedül üdvözítő »gazda-sági« világszemlélet erejénél fogva az erdő minden szépsége és titokzatossága előtt szemet kell hunynia (a fészek-fosztás örömeiről nem is szólván) s csak fa-kitermelési eshetőségeket szabad mérlegelnie?

Ó, ne józanítsuk, ne okosítsuk annyira túl gyermekeinket!

Hagyjuk meg bennük az ösztönszerűség, a spontánitás erőteljes mozdulata-t; az élet ősi (elsődleges) örömeit s vidám frissességét; a hit hamvát s a csodálkozás isteni adományát; a természetközelség egyszerűségét.”

Keresztény szerzők, akik nem „tanúságtevő” irodalmat írtak. Vagy mégis? – Fésűs Éva, Görgey Eta, Lázár Ervin, Veronica Roth stb.

Fontos tényezők:

– Az 1950-es évek magyar gyermekirodalma, különösen Weöres Bóbitája cezúra a magyar gyermekirodalomban.

– Az antiautoriter irodalom térhódítása.

Következmény: a „kenetes”, „patetikus”, „gügyögő” gyermekirodalom (?) ideje lejárt.

Megfér-e a humor és a keresztény (gyermek)irodalom egymással?

Lásd: kereszténység és humor

A biblia humora:

Ézsaiás prófétánál az Úristen egy alkalommal azt mondja az embereknek, hogy ő jogörzésre várt, és lett jogorzás, várt irgalomra, és lett siralom. A Szentírás-fordítások közül talán csak a magyar próbálkozott meg, hogy visszaadja az eredeti héber szöveg szójátékát. Miszfát–mispat, cödáká–cödáká – így hangzik héberül.

Konkrét szerzők, művek:

Adrian Plass kegyes kétbalkezese: „Nagyon »jó keresztény lennék«, ha időnként nem zavarnák meg mások az életemet” – lásd svéd gyerekversek, antiautoriter irodalom

Miklós Zsolt Pityu azt mondja c. kötete – Istennek melyik a kedvenc színe?

Összegés:

A keresztény gyermekirodalom „fejlődése” párhuzamos a gyermekirodalom haladásával. És itt a humornak bőven van helye.